

A PTE BTK INTERDISZCIPLINÁRIS DOKTORI ISKOLA MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA (Elvek és gyakorlat)¹

Az Interdiszciplináris Doktori Iskola (továbbiakban: IDI) 5 Programján belül rendszeres, szervezett minőségbiztosítási tevékenység folyik. A Programok vezetése a doktori képzési folyamat minden fázisában különös gondot fordít a követelmények magas szintű érvényesítésére, a minőségbiztosításra. A doktori képzésünk legfőbb célja, hogy önálló tudományos munkára képes, szakembereket, kutatókat, tudós tanárokat képezzünk, akik a doktori képzés zárásaként tudományos fokozatot szereznek. Az IDI-n belül a minőségbiztosítás követelményei érvényesülését, a képzés és kutatás személyi és tárgyi feltételeinek meglétét, az ott folyó oktató- és kutató munkát az IDI Doktori Iskola Tanácsa ellenőrzi. A Doktori Iskola minőségbiztosítási felelősei az IDI vezetője és az 5 Doktori Program programvezetői.² A Doktori Iskola vezetője és a Doktori Programok vezetői minden akadémiai év tavaszán és őszén áttekinti a Doktori Iskola külső korlátait, erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit C-SWOT elemzés formájában.

I. Minőségbiztosítási elvek és gyakorlat a bemenet szintjén

Doktori témák hirdetése

Az IDI Doktori Programjainak Szakbizottságai minden meghirdetésre kerülő *doktori témát* jóváhagy, s csak azok meghirdetéséhez járul hozzá, amelynél biztosított a kutatás témavezető és infrastrukturális háttere.

Témavezetővé válik az a témakiíró, akinek meghirdetett témájára jelentkező hallgató felvételt nyert és beiratkozik a Doktori Iskolába. A *kettős témavezetés* (0,5+0,5) szolgálhatja a minél színvonalasabb disszertáció elkészítését, a *külső témavezető* bevonását ugyancsak a doktori szakbizottság hagyja jóvá.

Felvétel a doktori képzésre

Az IDI saját minőségét a *bemenet szintjén* a doktori felvételi vizsgákon a programok szakbizottságai által kijelölt, általában 5-7 vezető oktatóból álló felvételiztető bizottság – szakmai tudományos kritériumokat körültekintően mérlegelő – felvételiztető tevékenysége biztosítja.³ A felvételi vizsgán a bizottság az előzetesen benyújtott dokumentumok alapos elemzése, értékelése és a jelöltekkel folytatott szakmai beszélgetés alapján dönt a felvételről. Mind az ösztöndíjas, mind az önköltséges hallgatók esetében szigorúan betartja a követelményeket: megfelelő diploma, nyelvvizsga, publikációs teljesítmény, szakmailag megalapozott tématerv, választott témájával kapcsolatban meggyőző tájékozottság, témavezetést vállaló oktató. A doktori képzésre való alkalmasság megítélésében alapvetően a szóbeli szakmai beszélgetés során szerzett benyomásokat tekintik a felvételi bizottságok mérvadónak. Egy témavezetőhöz maximum 6 olyan doktorandusz tartozhat, aki még nem szerzett abszolutóriumot. A programokon folyó doktori képzésről a bekerülés feltételeiről a jelentkezők a Felvételi Tájékoztató mellett az Egyetem és a Kar honlapján is tájékozódhatnak.⁴

II. Minőségbiztosítás a doktori képzési-kutatási folyamatban

A *doktori képzési-kutatási folyamatban* a minőséget a törzstagok, a doktoranduszok témavezetőinek, illetve a Programok oktatóinak folyamatos tudományos munkája, előmenetele, s ezek

¹ A Pécsi Tudományegyetem Szenátusa 2019. március 21-i ülésén fogadta el a Pécsi Tudományegyetem Doktori Szabályzatát, a PTE Szervezeti és Működési Szabályzatának 13. sz. mellékleteként, ezért a felsőbb szabályozás átvezetésére a Kari Doktori Szabályzatban nem volt mód, az a következő hetekben fog megtörténni. Lásd továbbá a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Minőségügyi Stratégiája <http://btk.pte.hu/minosegfejlesztes>

² Lásd PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola Szervezeti és Működési Szabályzatát: http://www.doktori.hu/index.php?menuid=191&di_ID=114

³ Lásd a PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola 2019. áprilisi Önértékelését

⁴ Lásd a felvételi eljárásról: https://btk.pte.hu/phd_szabalyzatok; Felvételi felhívás: http://btk.pte.hu/phd_felveteli

eredményeinek az oktatás tartalmi elemei közé történő folyamatos beépítése biztosítja.⁵ A Doktori Iskola törzstagjai közül többen rendelkeznek vezetői (tanszék-, intézet-, intézmény-, kutatócsoport-) gyakorlattal, valamint hosszabb ideig tartó külföldi oktatói és kutatómunka eredményeivel. Többségüknek már van (több) végzett doktorandusza, tehát a PhD képzésben is tapasztalatot szereztek.

A folyamatos minőségfejlesztési tevékenységek fontos része a Programok mögött álló tanszékek fiatalabb korosztályhoz sorolandó oktatóinak PhD fokozatszerzése, illetve a középgenerációhoz tartozó oktatóink esetében habilitációs minőségi kritériumok elérése és ösztönzésük az MTA doktori cím megszerzésére.

Az IDI mind az 5 Programja a doktori képzésbe rendszeresen hív meg rangos hazai és külföldi vendégelőadókat.

A doktori képzési folyamatban a doktoranduszok teljesítményének minőségét – valamennyi Programban – a szemeszterenként a képzési tervekben szereplő, kreditértékű feladok teljesítése, és ezek rendszeres számonkérése alapozza meg és biztosítja.⁶

A Doktori Iskola valamennyi programja kreditalapú tanulmányi rendszerben működik. A tanulmányok elvégzéséhez szükséges kreditek száma a 2016. szeptember 1-je előtt doktori képzésüket megkezdőknek 180, a 2016. szeptember 1-je után doktori képzésüket megkezdőknek 240 kredit. Az egységes rendszer lehetővé teszi a Programok közötti áthallgatást, melyhez a konzulens tanár és a programvezető engedélye szükséges.

Az IDI-ben együttműködő 5 Program minden hallgatójára kötelező képzési sáv egy 10 kredit értékű kurzus, amely mind a 2 tudományterület, és a 3 tudományág, továbbá mind az 5 Program forrás- és kutatás-módszertani kérdéseit tárgyalja.⁷

Az egyes programok tanulmányi rendje a Neptun felületen kerül meghirdetésre. A kurzusokért járó kreditek a Programok által előírt követelmények teljesítésével szerezhetők meg. A teljesítés feltételei szintén a Neptun-ban jelennek meg.

A doktoranduszoknak szigorlatot (a 2016. szeptember 1-je előtt doktori képzésüket megkezdőknek), illetve komplex vizsgát (2016. szeptember 1-je után doktori képzésüket megkezdőknek) kell tenniük, melynek követelményeit a programok külön szabályozzák.⁸

A saját publikációs tevékenység – tananyagfejlesztés mellett gondot fordítunk a különféle kutatási témákban megjelenő hazai és külföldi szakirodalmi újdonságokra is, melyeket lehetőség szerint a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont⁹, illetve a Társadalomtudományi Szakkönyvtár¹⁰ által beszerzünk és a hallgatók számára hozzáférhetővé teszünk. A könyvtár beszerzési politikájának kialakításában együttműködik az Interdiszciplináris Doktori Iskola 5 Doktori Programjával. A könyvtár gyűjti a PhD disszertációkat, ezekről számítógépes nyilvántartást is vezet. Idegennyelvű adatbázisok beszerzésére is sor került.

Az infrastrukturális, az informatikai és oktatástechnikai háttér folyamatos fejlesztése alapfeltétele a PhD Programok minőségi fejlődésének, ezért erre különösen nagy gondot fordítunk. Ennek köszönhetően az IDI felszereltsége általában kielégítőnek nevezhető, bár az egyes Programok közötti megoszlás nem egyenletes.¹¹

III. Minőségbiztosítási elvek és gyakorlat a kimenet szintjén

A doktorandusz képzési folyamat *kimeneti szintjén* a minőségbiztosítás és ellenőrzés egyik fontos eleme a PTE BTK Doktori Iroda által kiállított, az előírt kreditek (180) teljesítését igazoló abszolutórium. Annak kiállítása után van lehetőség a doktori fokozatszerzési eljárás elindítására és a doktori disszertáció nyilvános megvédésére a 2016. szeptember 1. előtt doktori képzésüket megkezdőknek. A 2+2 képzési rendszerben 2016. szeptember 1 után képzésüket megkezdőknek 240

⁵ Lásd az IDI oktatóinak tudományos munkásságát a Magyar Tudományos Művek Tára adatbázisban (www.mtmt.hu), továbbá a www.doktori.hu honlapján az IDI törzstagjainak és témavezetőinek publikációs jegyzékeit.

⁶ Lásd az IDI 5 Programjának képzési terveit: http://www.doktori.hu/index.php?menuid=191&di_ID=114

⁷ Lásd részletesebben az Önértékelés 1.5 pontját.

⁸ Lásd a PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola Szervezeti és Működési Szabályzat I. Mellékletét: http://www.doktori.hu/index.php?menuid=191&di_ID=114

⁹ <http://www.tudaskozpont-pecs.hu/>

¹⁰ <https://lib.pte.hu/tarstud>

¹¹ Lásd Önértékelés 2. pontja.

kredit megszerzése után van lehetőségük a PTE BTK Doktori Iroda által kiállított az előírt kreditek teljesítését igazoló abszolutórium kiállítására és ennek birtokában a doktori fokozatszerzési eljárás elindítására.

A doktoranduszok publikációs tevékenységét a Magyar Tudományos Művek Tára (www.mtmt.hu) adatbázisban tartjuk nyilván.

A doktori iskola 5 Programjában az eddig lezajlott több mint 150 PhD-védés és 70-nél is több habilitációs eljárás (1994-től számolva) a széleskörű szakmai nyilvánosságot és tudományetikai szempontokat szem előtt tartva zajlott, melyek így egyúttal a minőségbiztosítás kritériumainak is mindenben megfelelnek. Ennek egyik fontos elemét jelenti – a konkrét kutatási témából következően is – hogy a munkahelyi vitákra, a doktori védésekre, illetve a habilitációs eljárásban való részvételre egyfelől határon túli tudományos minősítéssel rendelkező szakembereket, neves professzorokat hívnak meg Szlovéniából, Horvátországból, Szlovákiából, Szerbiából, Romániából, Ausztriából, másfelől tágabb európai dimenzióban Németországból, Franciaországból, Olaszországból.

A Programok doktori szakbizottságai minden védés előtt különös gonddal ellenőrzik a doktorjelöltek szakmai, publikációs és nyelvi megfelelését, munkahelyi vita megtartását írják elő.

A kutatásetikai és összeférhetlenségi kritériumokat biztosítja az is, hogy a témák legkiválóbb, országos elismertségű külső (magyar, illetve külföldi) szakemberei vesznek részt a doktori és habilitációs bizottságok munkájában.

A védések, habilitációk előzetesen meghirdetésre kerülnek a PTE BTK honlapján¹², valamint a doktori.hu oldalon, azokról hivatalos jegyzőkönyv készül, minden alkalommal nyilvánosan zajlanak, általában jelentős érdeklődés mellett: a hallgatóság létszáma 20-100 fő között mozog, amit a minősítési eljáráshoz csatolt jelenléti ívek is igazolnak. Más egyetemekről érkező kollégák védésén, habilitálása alkalmából rendszeresen részt vesznek kollégáik és hallgatóik, a védések-habilitációk rendszeres résztvevői más pécsi karok, tanszékek munkatársai, pécsi kutatóhelyek (MTA RKK, levéltár, múzeum) munkatársai. A doktori képzés és fokozatszerzés teljes folyamatán keresztül így érvényesíteni tudjuk a tudományos közvélemény kontrollját, és széles körű nyilvánosságát.

A doktori képzéssel fokozatszerzéssel kapcsolatos valamennyi döntési pontról aláírásokkal hitelesített dokumentáció készül.

Pécs, 2019. március 26.

¹² <http://www.btk.pte.hu/menu/111/107>